

Varotietojärjestelmän hyödyntäminen ensihoidossa: Simulaatioharjoitus ensihoitajaopiskelijoille

Veera Röman

Elina Törmä

OPINNÄYTETYÖ
Helmikuu 2024

Sosiaali- ja terveysala
Ensihoitajan tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala
Ensihoitajan tutkinto-ohjelma

RÖMAN, VEERA & TÖRMÄ, ELINA:
Varotietojärjestelmän hyödyntäminen ensihoidossa
Simulaatioharjoitus ensihoitajaopiskelijoille

Opinnäytetyö 44 sivua, joista liitteitä 7 sivua
Helmikuu 2024

Ensihoidossa on käytössä poliisirekisterin alla toimiva varotietojärjestelmä. Sen kautta hätäkeskus antaa ensihoitotehtävälle liittyville yksiköille kohteista, henkilöistä tai kiinteistöistä mahdollisia varo- ja lisätietoja. Ohjeistukset toimintamallista ja suojautumisesta, esimerkiksi pistosuojaliivien käytöstä, ovat työpaikkakohtaisia.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tarjota ensihoidon opiskelijoille simulaatioharjoitus, jonka avulla harjoitellaan varotiedon hyödyntämistä ensihoitotehtävällä. Lisäksi simulaation suorittamisen ja läpikäynnin tueksi on luotu tietopaketti varotiedoista sekä ohjeistus niiden antaman tiedon hyödyntämisestä. Opinnäytetyön tavoitteena on tarjota ensihoidon opiskelijoille lisää tietoa varotiedoista ja ohjeistaa, kuinka toimia itse osana omaa työturvallisuuttaan. Opinnäytetyössä vastataan seuraaviin tutkimuskysymyksiin: miten varotieto vaikuttaa ensihoitotehtävään ja miten varotiedon tulisi vaikuttaa ensihoitajien toimintaan?

Simulaatioharjoitus toteutettiin Tampereen ammattikorkeakoulun neljännen vuoden ensihoidon opiskelijoille kahdessa ryhmässä. Palaute simulaatiosta sekä tietopaketista kerättiin sekä simulaation jälkipurussa että anonymisti palautelomakkeen avulla. Saadun palautteen perusteella simulaatio sekä tietopaketti koettiin hyödylliseksi sekä onnistuneeksi.

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Emergency Care

RÖMAN, VEERA & TÖRMÄ, ELINA:
How to Utilize the Precautionary Information System in Pre-Hospital Emergency
Care
Simulation training for Paramedic Students

Bachelor's thesis 44 pages, appendices 7 pages
February 2024

In Finland in emergency care, there's a warning information system operating under the police registry. Through this system, emergency units receive potential warnings related to the location, person, or properties involved to emergency tasks and any additional related information to these. Each workplace has its own guidelines regarding these warning information, including operational procedures and potential safety measures like the use of stab-proof vests.

The aim of the thesis was to provide simulation exercise for emergency care students, enabling them to practice utilizing warning information during emergency tasks. Additionally, a comprehensive guide was developed to support the execution and review of the simulation, focusing on the utilization of warning information. The objective was to offer students in emergency care more knowledge about warning information and guidance on how to act as part of their own occupational safety. The thesis addresses the following research questions: how does warning information affect emergency tasks, and how should warning information influence the actions of paramedics.

The simulation exercise was conducted for fourth-year paramedic students at Tampere University of Applied Sciences in two separate groups. Feedback of the simulation and the informational package was collected both during the debriefing after the simulation and anonymously through the feedback form. Based on the received feedback, the simulation and informational package were perceived as useful and successful.

Key words: precautionary information system, pre-hospital emergency care, occupational safety, simulation

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TARKOITUS JA TAVOTTEET	6
3	TIEDONHAKU	7
4	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET	8
	4.1 Teoreettinen viitekehys	8
	4.2 Ensihoito	9
	4.3 Työturvallisuus	9
	4.4 Ennakointi	10
	4.5 Varotieto.....	11
	4.5.1 Varotiedon hyödyntäminen ensihoidossa	12
	4.5.1.1. Ensihoidon kenttäjohtaja (L4)	14
	4.5.1.2. VIRVE-viranomaisverkko ja hätäkutsu	14
	4.5.1.3. Hätäkeskuslaitos (Häke)	15
5	MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT	16
	5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö.....	16
	5.2 Simulaatio-opetuksen suunnittelu	17
6	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	19
	6.1 Aihevalinta ja aikataulu	19
	6.2 Simulaatioharjoituksen suunnittelu.....	21
	6.3 Simulaation kulku	23
	6.4 Simulaation toteutus.....	24
	6.5 Simulaatiosta saatu palaute	25
7	POHDINTA	30
	7.1 Eettisyys ja luotettavuus.....	30
	7.2 Jatkokehitysehdotukset.....	31
	LÄHTEET.....	34
	LIITTEET	38
	Liite 1. Simulaatiokäsikirjoitus	38
	Liite 2. Tietopaketti simulaatioon osallistuville.....	40
	Liite 3. Palautekysely simulaatioon osallistuneille	42

1 JOHDANTO

Työturvallisuus ensihoidossa on ajankohtainen aihe. Suomen pelastusalan ammattiliiton, TEHY:n, Suomen ensihoitajaliiton ja Suomen sopimuspalokuntien liiton tekemän kyselyn mukaan jopa 97 % vastanneista on kokenut väkivaltaa tai sen uhkaa työtehtävässään vähintään kerran. (SPAL, Tehy, SEHL, SSPL 2020). Myös valtakunnallisessa mediassa ensihoitajien kohtaamia uhka- ja väkivaltatilanteita on uutisoitu aiempaa enemmän. On mainittu, että väkivalta ensihoitohenkilökuntaa kohtaan on kohoamassa edelleen tulevaisuudessa (Hokee, Makkink, & Vincent-Lambert 2022).

Pulkkisen (2021) tutkimuksessa todetaan, että eniten väkivallan uhkaa koetaan kehitysvammahuollossa, vanhusten laitoshoidossa, ensihoidossa sekä päivystyksessä. Kyselyyn vastanneista ensihoidon työntekijöistä 83,8 % oli kokenut väkivallan uhkaa viimeisen vuoden aikana. Ensihoitajista 57,3 % koki, että väkivallan uhka ei ole ensihoidossa hallinnassa. (Pulkinen 2021).

Ennakoimalla voidaan lisätä työturvallisuutta (Mattila & Ruotsala 2018). Erilaisia koulutuksia, jotka koskevat väkivaltaa ja sen uhkaa hoitotyössä järjestetään työyhteisöissä (Pulkinen 2021). Ensihoidon yksi tapa ennakoida väkivaltaa ja sen uhkaa on varotietojärjestelmä, jota hallinnoi hätäkeskuslaitos (Laki hätäkeskustoiminnasta 692/2010).

Opinnäytetyössä rajattiin työturvallisuutta aiheena varotietoon ja sen merkitykseen ja vaikutukseen ensihoitotehtävillä. Aihetta käsitellään myös mahdollisen väkivallan tai sen uhan kautta. Tulevassa tietopaketissa sekä simulaation yhteydessä kerrotaan muun muassa mahdollisista toimenpiteistä, joita varotoimet aiheuttavat työelämässä.

2 TARKOITUS JA TAVOTTEET

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata ensihoitajan mahdollisuuksia hyödyntää varotieto- järjestelmää työssään kentällä. Tarkoituksena on suunnitella ensihoitajaopiskelijoille kattava simulaatioharjoitus koskien varotietoja ja näiden vaikutuksia ensihoidon tehtäviin. Simulaatioharjoitukset koskevat niin suojavälineiden käyttöä, VIRVEN käyttöä, omaa ennakkointia, riskien harkintaa sekä hallintaa, kommunikointia sekä työparityöskentelyä ja yhteisen strategian suunnittelua. Sivutuotoksena opinnäytetyöstä valmistuu tietopaketti varotieto-tehtävälle valmistautumiseen.

Tavoitteena on tarjota lisää tietoa varotietojärjestelmästä jo opiskeluvaiheessa oleville tuleville ensihoitajille. Ensihoitajan koulutusohjelmassa varotietoja ja näiden vaikutuksia ensihoidon tehtäviin käsitellään hyvin vähän. Lisäksi simulaation tavoitteina on herätellä opiskelijoita ajattelemaan omaa toimintaansa osana omaa sekä muiden työturvallisuutta kentällä. Tarkoituksena on luoda simulaatiotilanteesta mahdollisimman realistinen, jotta oman työturvallisuuden huomiointi konkretisoituu esimerkiksi uhkaavassa tai mahdollisesti uhkaavassa tilanteessa. Simulaatio on tarkoitettu Tampereen ammattikorkeakoulun ensihoitajaopiskelijoille.

Tutkimuskysymys:

Miten varotieto vaikuttaa ensihoitotehtävään?

Miten varotiedon tulisi vaikuttaa ensihoitajien toimintaan?

3 TIEDONHAKU

Opinnäytetyön tiedonhaussa hyödynnettiin useita eri tietokantoja kuten Medic, Melinda sekä CINAHL. Ennen tietokantahakuja käytettiin myös erilaisia sanakirjoja esim. FinMesh ja YSO, jotta löydettäisiin vaihtoehtoisia hakusanoja. Tietokantahauissa hyödynnettiin aiheen keskeisiä käsitteitä. Hakujen rajauksessa on huomioitu, että tarvitaan tietoa myös ensihoidon ulkopuolelta, esimerkiksi lainsäädännöstä sekä viranomaislähteistä. Esimerkkejä käytetyistä hakulausekkeista:

Ensihoi AND työturv**

Ensihoi or "sairaalan ulkopuolinen ensihoito" AND varotieto*

(Paramedic OR ems OR "emergency medical" OR prehospital OR "pre-hospital" OR ambulance* OR emt OR "emergency care" OR emergency treatment") AND (safety OR danger OR risks) AND (repared OR reparation OR preparedness OR planning)*

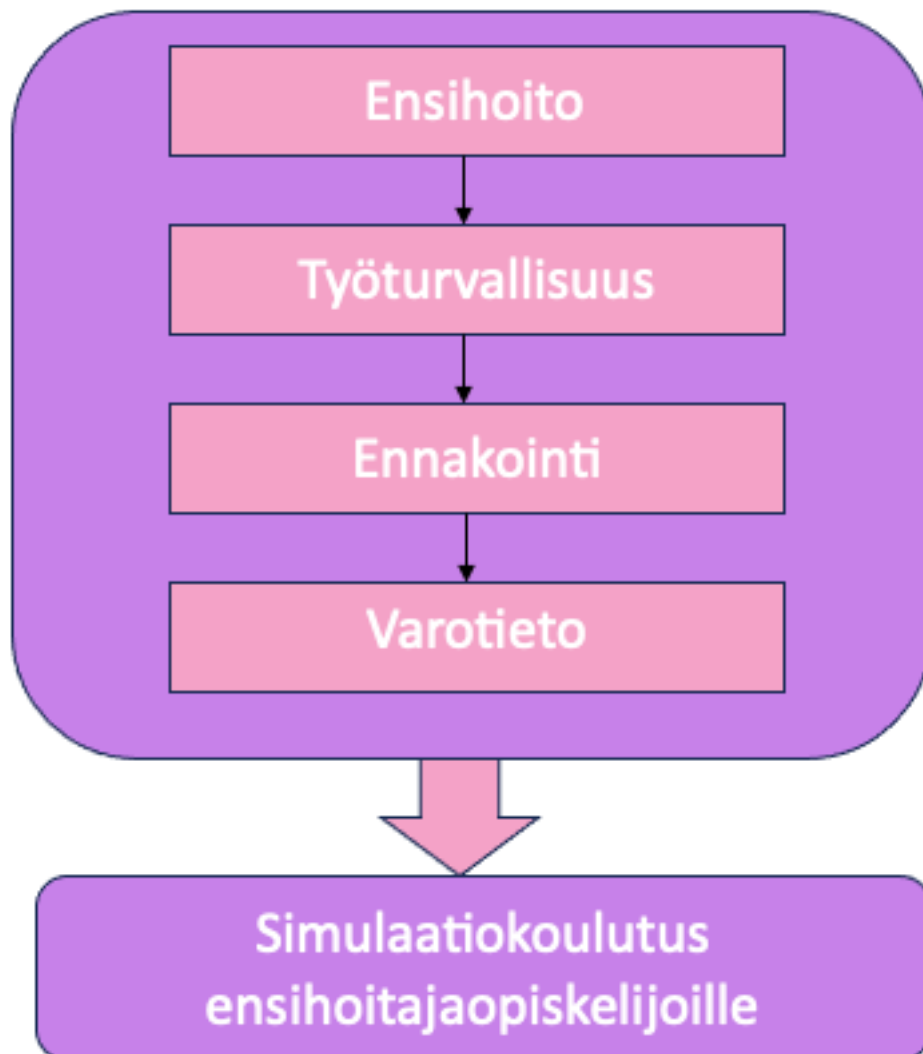
Tiedonhaun edetessä huomattiin, että varotiedosta, ja erityisesti sen hyödyntämisestä ensihoidossa löytyy tietoa hyvin vähän. Ulkomaisia lähteitä varotietoa koskien ei löydy lainkaan, sillä järjestelmä on käytössä vain Suomessa. Tämän vuoksi opinnäytetyössä on pääasiallisesti hyödynnetty lähteenä haastatteluja koskien varotietojärjestelmää. Haastattelut on tehty niin ensihoidon kuin myös poliisin näkökulmasta, kuitenkin koskien ensihoidon tehtäviä.

Koska varotiedosta lähteitä löytyy hyvin vähän, on tiedonhakua laajennettu myös yleisesti työturvallisuuteen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin, etenkin ennakoitiin osana työturvallisuutta.

4 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT JA KESKEISET KÄSITTEET

4.1 Teoreettinen viitekehys

Teoreettisen viitekehysten avulla luodaan opinnäytetyölle kehys, joka toimii näkökulmana tarkastella teorialähteitä. Se esittää opinnäytetyössä käytetyt käsitteet yhtenäisesti ja järjestelmällisesti. Teoreettisen viitekehysten avulla voi muotoilla myös kysymykset, joihin opinnäytetyön tehtävänä on vastata. (Vilkkä 2021.) Hyvä tietoperusta eli määritellyt käsitteet toimivat opinnäytetyön apuvälineenä. Opinnäytetyön aihetta tarkastellaan valittujen käsitteiden kautta. Ne kertovat, miten aihetta lähestytään ja käsitellään. (Vilkkä ja Airaksinen 2003, 41–43)

Kuva 1. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys koostuu keskeisistä käsitteistä, jotka ohjaavat tuotosta eli simulaatiokoulutusta koskien työturvallisuutta ennakoinnin ja varotietojen näkökulmasta. Tarkoituksena on koota mahdollisimman kattavasti tietoa keskeisistä käsitteistä, jotta voidaan luoda simulaatiolle hyvä teoriapohja.

4.2 Ensihoito

Ensihoito on sairaalan ulkopuolella tapahtuvaa terveydenhuollon päivystystoimintaa. Perustehtävänä on turvata äkillisesti sairastuneen tai vammautuneen tasokas hoito tapahtumapaikalla ja kuljetuksen aikana. (Kuisma ym. 2022). Ensihoidossa työskennellään korkean riskin, korkean stressin ja vaihtelevien työolosuhteiden alaisuudessa (Allen, Davis, Moore-Merrel, Murray, Shepler, Taylor, & Troup 2019).

Ensihoidossa työskennellään usein työparina, joko kaksi ensihoitajaa tai työparina, johon kuuluu ensihoitaja ja pelastaja. Ensihoitajia on perus- ja hoitotasoisia. Heidän työnkuvansa ovat hieman erilaisia. Myös yhden hengen ensihoitoyksiköitä on yhdeksän kappaletta eri puolella Suomea (Honkavuo, Lammintakanen & Norri-Sederholm 2019).

Ensihoidon toteutusta säätelevät erilaiset lait, kuten terveydenhuoltolaki. Laissa on myös erikseen asetus ensihoitopalvelusta. Siinä kuvataan muun muassa ensihoitopalvelun tehtäviä, tehtäväkiireellisyysluokkia sekä ensihoidon yksiköt ja henkilöstö. (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta 585/201.)

4.3 Työturvallisuus

Terveysalalla työturvallisuuteen vaikuttavat monet erilaiset vaarat, haitat ja kuormitustekijät. Työn terveystriskit painottuvat fyysiseen ja henkiseen kuormitukseen. Esimerkiksi haastavat asiakastilanteet, väkivallan uhka, epätyypilliset työajat ja aikapaine kuormittavat terveysalan työntekijöitä. (Työturvallisuuskeskus n.d.). Myös Mattila ja Ruotsala toteavat vuoden 2018 kirjallisuuskatsauksessaan, että

terveys- ja sosiaalipalveluiden toimialalla haasteet liittyvät jatkossakin väkivaltaan ja sen uhkaan. Opinnäytetyössä tarkastellaan työturvallisuutta mahdollisten väkivaltatilanteiden sekä niiden uhkien kautta.

Dunne, Kowalenko, Swor & Touriel (2021) toteavat tutkimuksessaan, että sairaalan ulkopuolella työskentelevällä ensihoitohenkilöstöllä on kohonnut riski kohdata väkivaltaa työssään, huolimatta siitä kansallisesta tutkimustyöstä, jota on tehty tämän ehkäisemiseksi. Samaa kuvaavat myös Dyer, Fernandez, Furin, Eliseo, Langlois, & Mitchell, jotka vuoden 2015 tutkimuksessaan selvittivät, minäikäistä ja kuinka paljon väkivaltaa ensihoitohenkilöstö on kokenut. Hekin mainitsevat tutkimuksessaan, että parempaa tutkimusta turvallisuuden takamiseksi sekä uusia strategioita turvallisuuden tunteen turvaamiseksi tarvittaisiin.

Terveysalalla kohdattu väkivalta voi olla sanallista tai fyysistä. Sanallisen väkivallan kohteeksi voi joutua potilaskohtaamisissa, mutta myös kirjallisesti esimerkiksi sähköpostin välityksellä. Fyysinen väkivalta voi olla esimerkiksi raapimista, nipistelyä, puremista, lyömistä, potkimista tai jopa aseella uhkaamista. (Tölli 2022).

4.4 Ennakointi

Ennakointi on työkalu, jonka avulla voidaan luoda valintojen ja päätöksenteon perusta tulevaisuuden kehityskulkujen ja mahdollisuuksien avulla (ELY-keskus. 2023). Ennakointi on turvallisuuden varmistamiseksi tärkeää. Ennakoimalla voidaan tunnistaa vaarat ja niiden riskitekijät, jonka seurauksena näiltä voidaan suojautua tai riskitekijät jopa poistaa. (Työterveyslaitos. n.d.)

Ennakointi on työturvallisuutta parantava tekijä. Tapaturmien ehkäisy perustuu ennakointiin. Keskeisin tähän tähtäävä keino on riskien arviointi, joka on kirjattu myös työturvallisuuslakiin. Riskien arvioinnin tarkoituksena on tunnistaa ja arvioida työn ja työympäristön vaara- ja kuormitustekijöitä. (Mattila ym. 2018.)

Erilaiset koulutukset koskien uhka- ja väkivaltatilanteita auttavat ensihoitajia ennakoimaan mahdollisia tilanteita. Esimerkiksi Kolula vuoden 2018 ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyössään esittelee UHKA-koulutuskokonaisuuden,

joka paneutuu uhka- ja väkivaltatilanteisiin vaikuttaviin tekijöihin. Opinnäyte-työssä käsitellään ennakointia työturvallisuuden osana ja lähinnä yhteydessä varotietoon, ja kuinka varotietoa voidaan käyttää ennakoinnin työkaluna.

4.5 Varotieto

Varotiedot ovat hätäkeskustietojärjestelmään talletettavia tietoja. Laissa hätäkeskustoiminnasta (692/2010) mainitaan, että hätäkeskustietojärjestelmään saa kerätä ja tallettaa pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveysviranomaisten ja hätäkeskuslaitoksen käyttöön tarkoitettuja tietoja. Hätäkeskuslaitos valvoo, että nämä hätäkeskustietojärjestelmään sisällytetyt tiedot ovat virheettömiä sekä huolehtii niiden salassapidosta sekä käsittelystä. Varotiedot kirjataan järjestelmään poliisin tilannekeskuksen kautta. Suurin osa varotiedoista ovatkin poliisin ilmoittamia, vaikka ne ovat kaikkien viranomaisten käytössä. Tämän vuoksi järjestelmässä on tietoja, jotka koskevat pääosin poliiseja. Poliisin varohenkilö ei välttämättä ole ensihoidolle vaaraksi, vaan lisätty varotieto toimii ennakoivana vihjeenä. Esimerkiksi suojelupoliisi voi luoda varotiedon yhteiskunnallisista syistä. Tällöin henkilö ei välttämättä ole uhka yksittäiselle ensihoidon työntekijälle. (Savolainen 2023).

Varotieto voi olla henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta tarpeellinen tieto. Esimerkiksi tieto kohteen tai henkilön vaarallisuudesta tai arvaamattomuudesta on varotieto. Tiedot tulee kuitenkin tallettaa järjestelmään vain siltä osin kuin se on välttämätöntä henkilön oman turvallisuuden tai työturvallisuuden kannalta. (Laki hätäkeskustoiminnasta 692/2010).

Ensihoidossa varotieto tehdään tekemällä ilmoitus tapahtuneesta uhka- tai väkivaltatilanteesta. Tämä ilmoitus viedään ensihoidon vastuulääkärille, joka vie tiedon poliisikomisariolle. Varotiedon luomiseksi täytyy olla toiminnan kannalta relevantti peruste. Komisario arvioi tämän ja päättää, viedäänkö tieto rekisteriin. Välttämättä kaikki ensihoidon esittämät varotietoehdotukset eivät päädy rekisteriin asti. (Kolula 2023).

Rekisteriä pitävien ja käyttävien viranomaisten palveluksissa olevat henkilöt ovat oikeutettuja näkemään ja käsittelemään tietoja ainoastaan omien toimivaltuuksiansa rajoissa. Pelastus-, poliisi- sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaiset

saavat käsitellä tietoja ainoastaan oman toimialansa tehtävään liittyen, jos se on tehtävän suorittamiseksi tarpeellista. Tietojen tarpeellisuus tarkistetaan viimeistään viiden vuoden kuluessa ja jos varotieto ei ole enää tarpeellinen, se poistetaan järjestelmästä. (Asetus hätäkeskustoiminnasta 692/2010). Myös vuosittain jokaisen alueen poliisilaitoksen vastuulla on tarkastaa varotietojen paikkansapitävyys. Esimerkiksi kuolleet henkilöt poistetaan järjestelmästä. (Savolainen 2023)

Tammi (2019) mainitsee erilaisia varotietojen esimerkkejä. Varokohde on ajoneuvo tai paikka, jossa oleskelee arvaamattomia tai vaarallisia henkilöitä. Kohde voi muuttua varokohteeksi myös jonkin muun muuttujan toimesta. Esimerkiksi tulipalossa voi syntyä sortumavaara, jolloin kohde muuttuu varokohteeksi. Varohenkilön käytös on sairaalloisen aggressiivista tai häneen liittyy vaarallisen taudin tartuntariski. Varokiinteistö taas on asunto, jossa varohenkilö on kirjoilla, tai kohde, joka muuttuu vaaralliseksi olosuhteiden muuttuessa poikkeaviksi. (Tammi 2019)

4.5.1 Varotiedon hyödyntäminen ensihoidossa

Varotieto on ensisijaisesti vihjetieto, jonka avulla voidaan varautua mahdollisesti työturvallisuutta uhkaavaan tekijään tai tilanteeseen tehtävällä. Ne eivät aina välttämättä kohdistu suoranaisesti ensihoitoon. (Savolainen 2023).

Varotiedon saaminen tehtävän lisätiedoissa tulisi johtaa jonkinnäköiseen toimintasuunnitelmaan sekä ajatustyöhön. Toimintasuunnitelma ei saa kuitenkaan vaikuttaa potilaan hoitoon, jokainen potilas tulee hoitaa asianmukaisella tavalla. Tehtävästä tulisi saada mahdollisimman paljon tietoa, jotta voidaan tehdä hyvä toimintasuunnitelma. Hätäkeskuksella on velvollisuus ilmoittaa mahdollisista varotiedoista. Kohde ja tilanne tulee profiloida, onko siellä mahdollista työturvallisuuhkaa? Putkinäköisyydestä tulisi pyrkiä pois ja huomioida myös ympäröivää maailmaa. Usein hoitajalla on kiire päästä kiinni potilaaseen ja tällöin ympäristön uhat unohtuvat. Kun uhka on aistinvaraisesti huomattavissa, kuten tulipalo, siihen orientoidutaan eri tavalla. Uhka- ja vaaratilanteissa työturvallisuusajattelu on pidettävä aina samankaltaisena, vaikka vaara ei olekaan silminnähtävissä. (Kolula 2023).

Poliisi ei automaattisesti liity tehtävälle, johon liittyy varotieto. Vasta, kun havaitaan toimintaa, johon liittyy työturvallisuusriski, voi ensihoito pyytää poliisin mukaan turvaamaan toimintaa. (Savolainen 2023). Ensihoitajan pelko tai kokemus ei riitä kieltäytymään tehtävälle menemisestä. Vasta, jos sille on hyvät perusteet työturvallisuuslakiin nojautuen ja vaara on ilmeinen, voi ensihoitaja kieltäytyä menemästä tehtävälle ilman poliisin apua. (Kolula 2023).

Jos tehtävälle tarvitaan poliisipartiota turvaamaan toimintaa, eikä hätäkeskus ole sitä esitietojen perusteella vielä tehtävälle liittänyt, ensihoitaja voi VIRVEN kautta kutsua ensihoidon kenttäjohtajaa. Esimerkiksi Keski-Suomessa ensihoidon kenttäjohtaja (L4) voi järjestää poliisin kohteen läheisyyteen ilman hätäkeskuksen pyyntöä, jos tiedossa on, että tilanne on räjähdysherkkä. Ensihoidon ja poliisin kenttäjohtajat sopivat menettelytavoista ja L4 ilmoittaa tästä tehtävällä oleville ensihoitajille. Poliisin kenttäjohtaja ei välttämättä hälytä partiota suoraan kohteeseen vaan pyytää sitä jonnekin lähistölle. Tällöin partio on valmiiksi lähettyvillä, jos tilanne sattuu eskaloitumaan. (Kolula 2023).

Savolainen kertoo haastattelussaan (2023), että ensihoitajan kohdatessa työssänsään väkivaltaa, tulisi siitä aina tehdä rikosilmoitus. Jos rikos on virallisen syytteen alainen, voi syyttäjä ja esitutkintaviranomaiset toimia asianomistajan tahdosta riippumatta. Tällöin asianomistajan, eli väkivaltaa kohdanneen ensihoitajan, ei tarvitse itse tehdä asiasta rikosilmoitusta. Osa ensihoitajan kohtaamista rikoksista on kuitenkin asianomaisrikoksia, joista asianomaisen eli ensihoitajan täytyy ensin tehdä rikosilmoitus, ennen kuin syyttäjä voi niistä mahdollisesti nostaa syytettä. (Syyttäjälaitos n.d.). Rikosilmoituksen voi tehdä suoraan paikalla olevalle poliisipartiolle, jos sellainen on tehtävällä mukana. Ensihoitaja voi tehdä sähköisen rikosilmoituksen, jos poliisia ei tehtävällä ole mukana. (Savolainen 2023)

Savolaisen (2023) mukaan, on tärkeä muistaa, että varotiedon kohteena oleva henkilö ei saa missään tapauksessa tietää olevansa rekisterissä. Varotiedot ovat salassa pidettäviä tietoja, joista ulkopuoliset eivät saa tietää. Pahimmassa tapauksessa varotiedon kohteena oleva henkilö saattaa provosoitua, jos kuulee, että hänestä on tietoja varotietokannassa. Myös poliisin työ saattaa tätä myötä hankaloitua.

4.5.1.1. Ensihoidon kenttäjohtaja (L4)

Sosiaali- ja terveysministeriön ensihoitopalvelun asetuksen mukaan jokaisella sairaanhoitopiirillä (nyk. hyvinvointialue) on oltava ympäri vuorokauden toimivat ensihoidon kenttäjohtajat (Laki ensihoitopalvelusta 585/2017). Ensihoitopalvelun kenttäjohtajan tehtävänä on ensihoitotehtävien hoitamiseen osallistuminen, toiminta-alueensa ensihoidon yksiköiden ja alueen muiden ambulanssien käytöstä ensihoidon tehtävissä määrääminen, kun tehtävälle osallistuu useita yksiköitä ja eri viranomaisia sekä tukea hätäkeskusta tilanteissa, joissa joudutaan poikkeamaan Hätäkeskuslaitoksen ja sairaanhoitopiirin (nyk. hyvinvointialue) välillä ennalta sovitusta ohjeistuksista. Esimerkiksi tilanteessa, jossa ensihoitopalvelun kysyntä ylittää käytettävissä olevat voimavarat. (Kuisma ym. 2022).

4.5.1.2. VIRVE-viranomaisverkko ja hätäkutsu

Ensihoidon viestiliikenteessä käytetään VIRVEä. VIRVE-verkko on digitaalinen viestiverkko, jota pääasiallisesti käyttävät turvallisuudesta vastaavien toimialojen viranomaiset kuten poliisi, pelastustoimi, Rajavartiolaitos, sosiaali- ja terveys- huolto ja Hätäkeskus. VIRVE- verkossa käytävä viestiliikenne tapahtuu erillisillä VIRVE- päälaitteilla. Ensihoidossa käytössä on radiopuhelinta muistuttavat VIRVE-radiot sekä ajoneuvoihin asennetut ajoneuvoradiot. Ensihoitotehtävät toimitetaan yksiköille VIRVE-verkon kautta. Ensihoidon yksiköitä paikannetaan jatkuvasti VIRVE- päälaitteiden kautta, useimmiten ajoneuvoon asennetun ajoneuvoradion kautta. Tämän avulla hätäkeskus ja muut paikannusta seuraavat tahot tietävät yksikön ajoneuvon sijainnin. Lisäksi VIRVE:n avulla yksiköt voivat lähettää tilatietoja ja tällä viestiä tehtävän kulkua. (Fält & Telkki 2022, 49–50)

VIRVE- päälaitteissa on hätäkutsutoiminto, jonka avulla saadaan nopeasti ja huomaamattomasti yhteys hätäkeskukseen. Hätäkutsua tulee käyttää tilanteissa, jossa työntekijään tai toiseen ihmiseen esimerkiksi työpariin kohdistuu väkivallanteko tai sen uhka. Myös yksikön joutuessa onnettomuuteen, voi hätäkutsua käyttää. Hätäkutsuun vastataan hätäkeskuksessa. Tämän voi hoitaa mikä

vain hätäkeskuksista. Hätäkeskuspäivystäjä kuuntelee hätäkutsuna tulleen yksilöpuhelun ja tekee sen perusteella tarvittavat toimenpiteet, jotta kohteeseen saadaan tarvittava apu. Hätäkutsutilan voi purkaa ensihoidon kenttäjohtaja, ja vasta tämän jälkeen hätäkutsun lähettänyt yksikkö on hälytettävissä muille tehtäville. Mikäli yksikkö tekee hätäkutsun vahingossa, tulee se purkaa soittamalla hätäkeskuksen viranomaisnumeroon. (Fält & Telkki 2022, 51–52.)

4.5.1.3. Hätäkeskuslaitos (Häke)

Hätäkeskuslaitos on valtakunnallinen virasto, johon kuuluu hallinto sekä kuusi hätäkeskusta. Sen toimintaa säädetään lailla hätäkeskustoiminnasta (693/2010). Hätäkeskuksen tehtävänä on ottaa vastaan hätäilmoitukset pelastus-, poliisi-, sosiaali- sekä terveystoimen toimialaan kuuluvista tehtävistä ja välittää nämä tiedot edelleen eri viranomaisille sekä yhteistyökumppaneille. (Hätäkeskuslaitos n.d.).

Hätänumeroon 112 soitetaan kiireellisissä hätätilanteissa, jolloin paikalle tarvitaan auttavia viranomaisia. Hätäkeskuksesta vastaa koulutettu hätäkeskuspäivystäjä. Soittajan on tärkeää kuunnella ja vastata kysymyksiin, joita hätäkeskuspäivystäjä soittajalle esittää. (Hätäkeskuslaitos n.d.).

Hätäkeskuksessa toimiva päivystäjä voi tarpeen mukaan antaa lisätietoja tehtävistä ensihoitajille VIRVE-verkon välityksellä. Myös ensihoito on tehtävillä yhteydessä hätäkeskukseen VIRVEN kautta. (Erillisverkot n.d.)

5 MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Tavoitteena toiminnallisessa opinnäytetyössä on tuottaa jonkinlainen toiminnallinen tuotos. Opinnäytetyössä voidaan mm. ratkaista jotain ongelmaa, kuvailla tiettyä prosessia ja sen vaiheita tai kehittää alan käytäntöjä. Tuotos voi olla esimerkiksi oppimateriaalia, verkkosivusto tai juliste. (Säteri 2020). Tässä opinnäytetyössä tuotos on opetusmateriaaliksi tarkoitettu simulaatio. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on toimeksiantaja, joka voi olla jokin ulkopuolinen työelämäkumppani (Vilkkä & Airaksinen 2003, 16). Tässä opinnäytetyössä toimeksiantaja ja työelämäkumppani on Tampereen ammattikorkeakoulu.

Toiminnallinen opinnäytetyö muodostuu raportista sekä itse tuotoksesta. Raportissa esitellään työn tavoitteet, perustellaan sen tarpeellisuus ja se sisältää työn tietopohjan. Tämä osuus sisältää myös kuvauksen toiminnallisen tuotoksen toteuttamisesta. (Haaga-Helia 2022). Siitä käy ilmi mitä, miksi ja miten on tehty. Raportissa kuvataan myös, millainen työprosessi on ollut ja millaisiin tuloksiin ja johtopäätöksiin se on johtanut. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 65).

Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei tarvitse käyttää tutkimuksellisia menetelmiä, sillä työn laajuus voi kasvaa näitä menetelmiä käytettäessä kohtuuttoman suureksi. Kerättyä aineistoa ei ole välttämätöntä analysoida yhtä tarkasti kuin tutkimuksellisessa opinnäytetyössä, esimerkiksi haastatteluaineistoa voidaan käyttää lähdeaineistona tukemaan opinnäytetyön teoriapohjaa. Tämän vuoksi on syytä valita käytetyt lähteet harkiten ja suhtautua niihin kriittisesti. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 56–64, 72). Opinnäytetyötä varten haastateltiin virkamiehiä, joilla oli ajantasaista tietoa varotiedoista sekä niiden hyödyntämisestä ensihoidossa. Näitä haastatteluita käytetään lähteinä opinnäytetyön raporttiosuudessa.

Opinnäytetyötä tehdessä on tärkeä pohtia, mikä on sen aihe ja kohderyhmä (Vilkkä & Airaksinen 2003, 23, 38). Kohderyhmän määrittelyssä voi käyttää erilaisia ominaisuuksia mm. ikää, koulutusta tai ammattia. Tämän opinnäytetyön

kohderyhmäksi valikoitui Tampereen ammattikorkeakoulun ensihoitajaopiskelijat. Aiheeksi rajautui varotiedot, sillä niitä käsitellään koulutuksen aikana suhteellisen vähän, vaikka ne liittyvät olennaiseen osaan ensihoitotehtävien esitietoja.

5.2 Simulaatio-opetuksen suunnittelu

Simulaatiota käytetään enenevässä määrin terveydenhuollon koulutuksessa opettamaan kognitiivisia, psykomotorisia ja tunnetaitoja yksilöille ja tiimeille. Lääketieteen simulaatioihin on otettu mallia toisilta aloilta, joilla simulaatioita on käytetty, esimerkiksi armeijalta ja ilmailualalta. Tärkeää simulaatiota suunnitellessa on löytää oppimistarpeet ja -tavoitteet. (Chung, Devine, Issenberg, Motola & Sullivan 2013)

Simulaation päämääränä on simuloitavan asian parempi ymmärrys, työntekijöiden tai opiskelijoiden harjoittelu asian hallitsemiseksi tai työkyvyn testaaminen. Simulaation avulla voidaan oppia toimenpiteiden tekemistä, harjoittaa ryhmää ja ryhmätyöskentelyä, esittää tiettyjä toimenpiteitä aidontuntuisesti, kasvattaa tietoisuutta ja rutiiniajattelua sekä testata ja tarkistaa työpaikkojen kykyä hoitaa tiettyjä tapauksia. Simulaatioharjoittelu keskittyy paljolti akuuttihoitoon. (Ranta & Rosenberg 2013, 9-11)

Terveydenhuollossa simulaatiokoulutus on vakiintunut oppimismenetelmä. Se voidaan toteuttaa taitopajoina, esimerkiksi harjoitellessa kädentaitoja, kuten kanyloimista. Täysimittaista simulaatioharjoitusta käytetään esimerkiksi erilaisten hätätilanteiden harjoitteluun. Simulaatiossa voidaan käyttää ihmishahmoista laitteistoa, jonka elintoimintoja voidaan seurata monitorein ja siltä saadaan erilaisiin ärsykkeisiin todenmukaisia vasteita. (Niemi-Murola & Tommila 2022).

Niemi-Murola ja Tommila (2022) toteavat artikkelissaan, että myös viestintää ja vuorovaikutusta voidaan harjoitella simulaation avulla. Tiimin jäsenten on pystyttävä kommunikoimaan keskenään muuttuvissa tilanteissa ja kertomaan havainnoistaan tiiminsä jäsenille. Hyvä vuorovaikutus tiimin sisällä ei riitä, vaan viestintää voi olla myös toisten yksiköiden kanssa. Kuunteleminen ja havaitseminen ovat keskeisiä vuorovaikutuksen keinoja ja niitä voidaan kehittää harjoittelemalla.

Moniammatillisen tiimin viestintää voidaan käydä esimerkiksi VIRVEN välityksellä. Tällöin sanallisen viestinnän merkitys korostuu. (Ranta & Rosenberg 2013, 151-155).

Simulaatiotilannetta suunnitellessa on hyvä huomioida erinäisiä seikkoja, kuten esimerkiksi oppimistavoitteet, materiaali, simulaatiotilanne, jälkipuinti sekä palautteen kerääminen. Suunnittelu alkaa oppimistavoitteiden määrittelyllä ja tämän jälkeen tilanne suunnitellaan. Suunnitelmasta käy ilmi, miten simulaatio etenee, mitä sen aikana tulisi tapahtua ja mitkä asiat ovat tärkeitä kyseisessä simulaatiotilanteessa. Ennen simulaatioharjoitusta osallistujille voidaan antaa esimateriaalia, jotta heillä on tarvittava teoretinen pohja. Simulaatiossa he saavat oheismateriaalia, jossa kerrotaan muun muassa potilaan taustatiedot. Kun simulaatiotilanne on ohi, järjestetään jälkipuinti, jossa käydään läpi simulaation kulku. Lopuksi osallistujilta kerätään palautetta ja koulutusta arvioidaan sekä kehitetään saadun palautteen perusteella. (Ranta & Rosenberg 2013, 88-96).

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

6.1 Aihevalinta ja aikataulu

Opinnäytetyöprosessi alkoi orientaatioluennolla marraskuussa 2021. Tällöin jo aloimme pohtimaan, mistä aiheesta haluaisimme opinnäytetyömme tehdä. Pohdimme monia eri aiheita, mutta lopulta päädyimme siihen, että haluamme tehdä työmme työturvallisuuteen liittyen, sillä se on aihealue, jota koulutuksessamme käydään suhteellisen vähän läpi, vaikka se on osa jokapäiväistä työelämää. Työturvallisuus aiheena oli melko laaja, joten rajasimme sitä edelleen varotietojen näkökulmaan.

Päätimme jo prosessin alussa, että haluamme tehdä toiminnallisen opinnäytetyön. Aluksi mietimme, pitäisimmekö esimerkiksi jonkinnäköisen luennon varotiedoista, mutta lopulta päädyimme simulaation suunnitteluun ja toteutukseen. Koulutukseemme kuuluu muutenkin paljon simulaatioita ja koimme, että käytännönläheinen opettelu tarjoaa enemmän, kuin pelkkä luentomateriaali.

Huomasimme pian opinnäytetyömme teoriapohjaa kirjoittaessa, että varotiedoista löytyy todella vähän vertaisarvioitua tietoa. Ylipäätään varotiedoista löytyy todella vähän julkista tietoa, johtuen varmaankin siitä, että ne ovat hätäkeskuksen rekisterinpidon alla ja niiden käyttöoikeus on rajattu. Päätimmekin, että pyrimme haastattelemaan aiheesta tietäviä virkamiehiä, joilta voisimme saada lisätietoa aiheestamme.

Tiedostimme tässä vaiheessa, että aiheemme on osaltaan hankala. Myös opinnäytetyöprosessiin kuuluvassa suunnitelmaseminaarissa tämä tuli ilmi myös opettajien sekä vertaisarvioijien puolelta. Saimme kuitenkin muutamia hyviä ohjeita, kuinka prosessia tästä jatkaa. Lisäksi saimme muutaman ehdotuksen, ketä opinnäytetyöhömme voisimme haastatella.

Toukokuussa 2023 haastattelimme Keski-Suomen hyvinvointialueen ensihoidon kenttäjohtajaa Marko Kolulaa TEAMS-kokouksessa. Olimme laatineet valmiiksi haastattelupohjan, jonka mukaan etenimme haastattelussa. Keskustelu toi monia uusia tietoja ja näkökulmia, joita emme olleet aiemmin osanneet edes ajatella.

Koitimme saada haastattelun myös hätäkeskuksen puolelta. Sähköpostikeskustelussa kävi ilmi, ettei haastattelu onnistukaan, mutta saimme heiltä muutaman yhteyshenkilön poliisista. Otimme yhteyttä myös heihin.

Sovimme, että kesän aikana pyrimme kirjoittamaan opinnäytetyömme teoriaosuuden ja syksyllä toteuttaisimme simulaatiot. Haastetta tähän toi se, että kesän aikana olimme molemmat töissä, jolloin opinnäytetyö jäi vähemmälle huomiolle. Myös se, että ennen kesää olimme päässeet haastattelemaan ainoastaan yhtä henkilöä varotiedoista, loi oman haasteensa. Meillä ei ollut tarpeeksi luotettavia lähteitä, joiden pohjalta teoratiedon osuutta voisi kirjoittaa. Moni henkilö, joihin otimme yhteyttä, oli kesälomalla ja vastaukset viivästyivät myös sen vuoksi.

Lokakuussa 2023 haastattelimme poliisihallituksen poliisitarkastaja Marko Savolaista. Tähänkin haastatteluun olimme laatineet kysymyspohjan, jonka mukaan haastattelu eteni. Koimme, että oli olennaista saada myös poliisin näkökulma aiheeseen, sillä varotiedot ovat pääosin poliisin tekemiä ilmoituksia. Häneltä saimme arvokasta lisätietoa aiheeseemme liittyen.

Yritimme haastatella myös toista poliisin edustajaa, mutta häneltä emme saaneet vastausta lainkaan. Päätimme, että Kolulan ja Savolaisen haastattelut toivat riittävästi tietoa meidän tarpeisiimme nähden, emmekä enää etsineet uusia haastateltavia.

Syksyllä saimme teoriaosuuden valmiiksi, kun pääsimme haastattelemaan myös Marko Savolaista ja saimme tarpeeksi lisätietoa. Kun teoriaosuus tuli tämän myötä kirjoitetuksi, aloimme suunnitella simulaatiokäsikirjoitusta (liite 1). Se oli uusien tietojen kanssa melko nopeasti kirjoitettu, vaikka aluksi tuntui hankalalta se, kuinka yhdistäisimme kaiken tarpeellisen tiedon yhteen ainoaan simulaatioon.

Aloimme seuraavaksi tehdä tietopakettia varotiedoista simulaatioon osallistuville henkilöille (liite 2). Pyrimme kokoamaan tietopakettiin oleelliset seikat varotiedoista. Päädyimme tekemään infolehtisestä kaksipuoleisen, joista ensimmäiselle puolelle kokosimme teoriapohjaa varotiedoista. Kääntöpuolelle kokosimme tietoa siitä, kuinka varotietoja voi hyödyntää ensihoitotehtävällä ja esimerkiksi sen,

kuinka poliisin voi liittää tehtävälle. Tämän tietopaketin annoimme simulaatioon osallistuville henkilöille simulaatiopäivänä ja suorittavat osallistujat saattoivat käyttää sitä apuna ja muistilistana simulaatiota suorittaessaan.

Seuraava haaste oli simulaation suorittajat. Ajattelimme, että voisimme pitää simulaation omalle ryhmällemme 20EH, mutta koska simulaatiokäsikirjoitus tuli valmiiksi niin myöhään, oli hankala löytää sopivaa ajankohtaa sen pitämiseen. Päädyimme siihen, että yritimme pitää simulaation osana ensihoidon syventävän osaamisen orientoivissa harjoitteluissa. 25.10. luokallamme oli kertaavat orientoivat harjoittelut, joissa pääsimme testaamaan simulaatiotamme.

Opinnäytetyöprosessiin kuuluvassa käsikirjoitusseminaarissa saimme palautetta ohjaavalta opettajalta sekä vertaisarvioijilta siitä, miten voisimme vielä muokata opinnäytetyömme teoriapohjaa. Seminaarissa saimme kannustusta siitä, että opinnäytetyö tuntuu olevan hyvässä vaiheessa, vaikka simulaatiota ei vielä siihen mennessä ollut suoritettu.

Tarkoituksenamme oli lähettää ennakkomateriaaliksi simulaatioon osallistuville henkilöille Tammen (2019) opinnäytetyö koskien varotietoja, sekä laki hätäkeskustoiminnasta 692/2010 pykälä, jossa kerrotaan varotiedoista. Näiden ennakkomateriaalien avulla simulaatioon osallistujat pystyisivät orientoitumaan simulaatioomme aiheeseen.

6.2 Simulaatioharjoituksen suunnittelu

Simulaatioharjoitusta suunnitellessamme päätimme, että simulaation tärkein painopiste olisi kommunikoinnissa ja työparityöskentelyssä. Yleensä simulaatioissa keskitytään potilaan hoitoon, mutta tässä tapauksessa se on sivuseikka. Tarkoituksenmukaista mielestämme oli, että oppimistavoitteet keskittyvät tällä kertaa oman työturvallisuuden huomioimiseen.

Suunnitellessa pohdimme myös sitä, miten kaikki tärkeimmät seikat varotietoja koskien pystytään sisällyttämään yhteen simulaatioon. Alkuun suunnittelimme, että tekisimme useamman simulaation, joissa kaikissa harjoiteltaisiin eri alueita,

esimerkiksi yhdessä harjoiteltaisiin omaa toimintaa ilman poliisin apua ja toisessa harjoiteltaisiin poliisin liittämistä tehtävälle. Suunnitteluvaiheessa kuitenkin huomasimme, että useamman simulaation tekeminen voisi tulla liian laajaksi ja lopulliseen simulaatioon koitimmekin sisällyttää kaikki tärkeimmät kohdat, jotta koulutuksesta saataisiin kaikki mahdollinen hyöty irti.

Koska koulutuksessa ei tähän mennessä ole käyty kovin paljon varotietoja läpi, teimme myös infolehtisen, jonka annoimme simulaatioon osallistuville. Tähän tietopakettiin keräsimme aiheita, joiden koimme olevan tärkeimpiä varotietoja koskien. Täten osallistujat saivat mahdollisimman paljon tietoa aiheesta, jota simulaatio käsittelee.

Simulaatiota varten tarvitsimme VIRVE-puhelimet, joilla simuloijat ovat yhteydessä hätäkeskukseen, kenttäjohtajaan ja muihin mahdollisesti tehtävälle liitettyihin viranomaisiin sekä lisäyksiköihin. Myös pistosuojaliivit, joita ensihoidon kentällä käytetään suojarusteena, tarvittiin. Koululta ei näitä löytynyt, joten tässä tapauksessa käytimme heijastinliivejä. Simulaatioon osallistuville kerroimme, että nämä olisivat heidän pistosuojaliivinsä, joita voivat halutessaan käyttää.

Simulaatiossa toimimme itse kenttäjohtajana, hätäkeskustyöntekijänä sekä poliisipartiona, joka tulee ensihoidon avuksi. Simulaatioon tarvittiin myös kaksi kohdehenkilöä, jotka esittävät potilasta ja hänen ystäväänsä. Kohdehenkilöiksi pyysimme kahta simulaatioon osallistunutta ryhmäläistä.

Simulaation suorittamiseen oli kaksi paikkavaihtoehtoa, Taitokeskus tai Tampereen Ammattikorkeakoulun pääkampus. Taitokeskus on Tampereen yliopiston, Tampereen Ammattikorkeakoulun ja Pirkanmaan hyvinvointialueen yhteinen koulutuskeskus. Taitokeskus olisi tilana muuten hyvä, mutta siellä VIRVE-verkko ei toimi kunnolla ja esimerkiksi puheryhmien käyttö ei siellä onnistu, sillä Taitokeskus on niin sanotulla katvealueella, jossa toimii ainoastaan suorakanavatila. Päädyimmekin siihen, että TAMK olisi paikkana hyvä, koska siellä voisi mahdollisimman autenttisesti harjoitella VIRVE:n käyttöä, sillä siellä voidaan kommunikoida eri puheryhmissä.

6.3 Simulaation kulku

Simulaatio alkaa, kun hoitotason yksikkö EPI124 saa hälytyksen 790B. He lähtevät Linnainmaan asemalta kohti tehtäväosoitetta Ristinarkuntie 18 B85, Tampere. Matkaa kohteeseen on noin neljä minuuttia. Jos ensihoitajat eivät vielä ole kysyneet hätäkeskukselta lisätietoja tehtävästä, matkalla häke antaa lisätietoja: tilanne on sekava, potilas valittaa voimakasta huimausta ja huonovointisuutta. Tehtäväkoodi muuttuu 774B. Potilaana on varohenkilö. Ensihoitajien tulisi tässä vaiheessa osata kysyä varotiedon luonteesta, johon häke antaa seuraavaa tietoa: potilas on uhannut useamman kerran sanallisesti ensihoitajia ja sanonut tappavansa seuraavat ensihoitajat.

Näiden lisätietojen tulisi johtaa toimintasuunnitelman tekoon. Ensihoitajien tulisi kysyä hätäkeskuksesta, onko tehtävälle liitetty poliisipartiota. Simulaatiotilanteessa poliisia ei ole hälytetty, jonka seurauksena ensihoitajien kuuluisi ottaa yhteyttä kenttäjohtajaansa (L4) ja kysyä, tulisiko poliisi liittää tehtävälle. Mikäli simulaatiossa ensihoitajat hätäkeskuksesta kysyvät tätä, kehottaa myös hätäkeskus kysymään L4:ltä mielipidettä, tulisiko poliisi liittää tehtävälle. Simulaatiossa L4 ottaa yhteyden poliisin kenttäjohtoon, josta ilmoitetaan, että tehtävälle ei saada kiinnitettyä poliisipartiota, mutta partio 122 voi tulla kohteen lähistölle, jos apua satuttaisiin tarvitsemaan. L4 ilmoittaa tämän EPI 124:lle ja pyytää olemaan tarvittaessa yhteydessä poliisipartio 122:een. Kenttäjohtaja muistuttaa myös omasta suojautumisesta. Tässä vaiheessa ensihoitajien tulisi pukea pistosuoja-liivit ylleen ja päivittää toimintasuunnitelmaansa. Heidän tulisi myös ottaa yhteyttä poliisipartiioon ja sopia puheryhmä, jota käyttävät kommunikoimiseen (MOVI1 tai POSA).

Kun työpari saapuu kohteeseen, tulisi heidän havainnoida ympäristöään ja varmistaa sen työturvallisuus. Oman turvallisuuden varmistamiseksi työpari voi myös soittaa kohteeseen potilaalle ja pyytää tätä esimerkiksi ulos vastaan. Tässä simulaatiossa potilas ei vastaa soittoon. Tärkeää olisi myös varmistaa poistumisreitti. Heidän tarkkaillessa ympäristöään, potilaan ystävä tulee puukolla uhaten toisesta huoneesta. Tässä vaiheessa ensihoitajien tulisi poistua kohteesta. He voivat käyttää vaikkapa Pirkanmaalla sovittua koodisanaa ”keltainen reppu”, jolloin molemmat tietävät, että kohteesta tulee poistua mahdollisimman nopeasti.

Heidän tulisi ottaa yhteys poliisipartioon, joka tulee poistamaan tämän henkilön kohteesta. Jos ensihoitajat tässä vaiheessa eivät pääse poistumaan tilanteesta ja potilaan ystävä saa ensihoitajat saarrettua, simulaatio keskeytetään ja käydään sanallisesti läpi, miten olisi toimittu tämän jälkeen.

Poliisi siirtyy kohteeseen ja ensihoitajat jäävät odottamaan talon ulkopuolelle. Kun uhkaava henkilö on poistettu, ensihoitajien tulisi varmistaa poliisipartiolta, että he tekevät varoilmoituksen henkilöstä. Ensihoitajat huolehtivat myös rikosilmoituksen tekemisestä.

Simulaation lopuksi järjestetään jälkipurku, jossa pyritään käymään simulaatiota alusta asti läpi, mitä tapahtui, miten toimittiin, olisiko mahdollisesti tehty jotain eri tavalla. Osallistutetaan keskusteluun niin simulaation suorittajat kuin tarkkailijatkin. Lopuksi käydään läpi kysymyksiä, joita simulaatiosta on mahdollisesti herännyt ja osallistujat saavat antaa simulaatiosta suullista palautetta. Palautetta kerätään myös palautekyselyn avulla.

6.4 Simulaation toteutus

Järjestimme simulaation 25.10., jolloin 20EH-ryhmällä oli vapaaehtoinen kertaava orientoiva harjoittelu. Pidimme simulaation taitokeskuksella, koska kertaava päivä oli suunniteltu sinne. Alkuperäisesti tarkoituksenamme oli pitää simulaatio TAMKilla, jossa olisi päässyt harjoittelemaan VIRVE-liikennettä autenttisemmin, mutta taitokeskuksella toimiessamme ohjeistimme simulaation suorittajia sanallisesti kertomaan, mitä puheryhmää käyttää milläkin hetkellä.

Osallistujat oli jaettu kahteen pienempään pienryhmään, joista toinen samanaikaisesti osallistui opettajan järjestämään simulaatioon. Opettaja pyysi tallentamaan simulaation videolle, jotta hänkin pääsee näkemään, kuinka se käytännössä onnistui. Pyysimme yhtä ryhmäläistä kuvaamaan simulaation, sillä itse olimme sidottuina tarkkailemaan ja toimimaan VIRVE-liikenteen parissa.

Luokkatila, jossa simulaatio järjestettiin, oli tarkoitukseen sopiva. Luokan takaosassa oli varasto, johon potilaan ystävä pääsi sopivasti piiloon. Ennen simulaation alkua painotimme osallistujille, että kaikki luokkatilassa kuuluu simulaatiolanteeseen. Suorittajilla oli siis mahdollisuus käydä myös tarkastamassa tämän oven takana oleva tila.

Simulaatiossa toinen meistä toimi tarkkailijana ja teki muistiinpanoja samalla, kun toinen toimi VIRVEN kautta hätäkeskuspäivystäjänä, kenttäjohtajana sekä poliisipartiona. Vaihdoimme näitä rooleja toisella suorituskerralla, eli kumpikin meistä teki muistiinpanoja sekä toimi VIRVE-liikenteen kanssa.

Ensimmäisen ryhmän suoritus kulki lähes yhdenmukaisesti simulaatiokäsikirjoituksen mukaan. Toisen ryhmän simulaatio keskeytettiin siinä vaiheessa, kun potilaan ystävä pääsi käsiksi toiseen ensihoitajista.

6.5 Simulaatiosta saatu palaute

Jälkipurussa simulaatio herätti paljon keskustelua. Osallistajat kertoivat, että simulaatio herätti ajatuksia muun muassa oman työturvallisuuden huomioimisesta. Keskustelussa nostettiin esiin myös VIRVEN käytön harjoittelu, joka koettiin hyödylliseksi, sillä sitä harjoitellaan suhteellisen vähän muissa simulaatioissa.

Jälkipurussa käytiin myös yleisesti läpi varotietoja ja keskusteltiin niiden hyödyllisyydestä käytännössä ja pohdittiin yhdessä, kuinka varotietojärjestelmää voisi tosielämässä hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla. Jälkipurkuun osallistuneista moni oli sitä mieltä, että varotiedoista ei puhuta koulussa juuri ollenkaan. Lisäksi moni kertoi, että työelämässä varotiedot vaikuttavat tehtäviin melko vähän. Kuitenkin usea oli sitä mieltä, että varohenkilö varotietona on suurin toimintasuunnitelmaa muuttava tekijä verraten muihin varotietoihin kuten varokiinteistöön. Jälkipurussa nousi esiin myös epätietoisuus osasta varotiedoista, ja niiden tarkoituksesta. Esimerkiksi varokiinteistö koetaan hieman sekavana ja sitä on hankala hyödyntää ensihoidon tehtävillä.

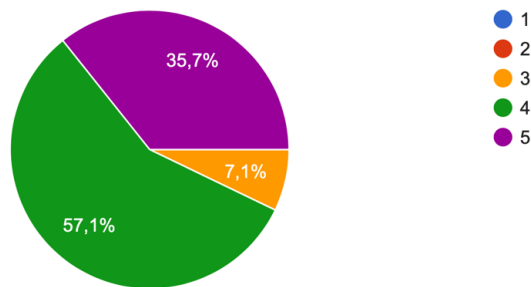
Lisäksi purussa keskusteltiin yleisesti poliisirekisterissä olevan varotietojärjestelmän hyödystä ensihoidossa. Esille nousi pohdintaa mahdollisesti ensihoidon omasta varotietojärjestelmästä ja sen tarpeellisuudesta ja hyödyistä.

Palautetta kerättiin myös Google forms-palvelun avulla. Ryhmäläisille jaettiin linkki, jonka kautta he pystyivät anonymisti antamaan palautetta simulaatiostamme (liite 3). Kyselyyn osallistui 14 henkilöä, joista 71,4 % toimi tarkkailijana, 14,3 % suorittajina ja loput 14,3 % maalihenkilöinä.

Palautekyselyssä kysyttiin, kuinka hyvin simulaatio onnistui asteikolla yhdestä viiteen. Palautteen mukaan simulaatio koettiin melko onnistuneeksi, sillä arvosanat jakautuivat numeroille 3-5.

Kuinka hyvin simulaatio onnistui?

14 vastausta

Kuva 2. Palaute simulaation onnistumisesta

Yksi kysymyksistä oli ”Opitko uutta simulaation avulla?”. Kaikki palautteeseen osallistuneet kokivat, että oppivat simulaatiosta. ”Jonkin verran” koki oppineensa 64,2 % kyselyyn osallistuneista ja ”paljon” koki oppineensa 35,7 %. Vastausvaihtoehtoja oli myös ”enpä juurikaan” sekä ”en ollenkaan”, mutta näin ei kukaan palautekyselyyn osallistuneista vastannut.

Palautteessa kysyttiin myös, jäikö jokin mietityttämään simulaatiosta? Vastaajista 71,4 % vastasi ”ei”. Jos tähän kysymykseen vastasi kyllä, seurasi tarkentava kysymys, ”mikä jäi mietityttämään?”. Puolet vastasivat, että toimintamalli jäi mietityttämään, 25 % vastasi, että itse varotieto ja 25 % vastasi, että rikosilmoituksen

tekeminen mietitytti. Vastaajille annettiin myös mahdollisuus avata asiaa sanallisesti:

”Simulaatio loppui ehkä vähän kesken, olisi voinut kestää pidempään niin olisi tiennyt miten tulee jatkossa toimia.”

Simulaatiotilanteessa haastetta toi se, että potilaan ystävänä toiminut maalihenkilö ei oikein kuullut varastotilaan simulaation etenemistä. Jälkipurussakin tuotiin esiin, että tilanne potilaan kanssa olisi voinut jatkua hieman pidempään, ennen kuin ystävä tulee uhkaamaan ensihoitajia. Jälkipurussa keskusteltiin läpi se, miten tulisi toimia tilanteessa, jossa ensihoitaja kokee työturvallisuutensa uhatuksi. Lisäksi toisen ryhmän simulaatiossa potilaan ystävä pääsi käsiksi simulaatiossa toimineisiin ensihoitajiin, jonka seurauksena simulaatio keskeytettiin. Palautteissa ilmeni, että tässä olisi voitu jatkaa simulaatiota loppuun, niin kauan, että poliisit ovat kohteessa ja käydä myös rikosilmoituksen teko läpi simulaation avulla. Jälkipurussa kävimme tämänkin läpi suullisesti.

”Jos jostain ihmisestä tiedetään jo häkepuhelussa, että on varohenkilö, niin onko tämä ihminen esitellyt itsensä? Vai miten tää tulee esille?”

Tähän kysymykseen eivät simulaation tekijätkään oikein osanneet vastata, kun sitä purkutilaisuudessa kysyttiin. Hätäkeskuksesta luultavasti olisi saanut vastauksen kysymykseen, mutta koska he eivät voineet salassapitovelvollisuuden vuoksi osallistua haastatteluun, jäi tämä kysymys mietityttämään myös simulaation tekijöitä. Miten tunnistetaan varohenkilö, jos tehtäväkohde on vaikka yleinen paikka, eikä hänen kotiosoitteen sa? Miten voidaan erottaa samannimiset henkilöt toisistaan? Ilmeisesti varotieto voi olla liitettyä henkilön kotiosoitteeseen, jos potilas soittaa itse kotiosoitteestaan, voi hätäkeskus antaa tehtävän esitietoihin varotiedoksi ”varohenkilö”. Varotieto voi olla liitettyä myös esimerkiksi nimeen tai henkilötunnukseen. Hätäkeskuksessa kysytään aina potilaan nimeä, josta myös käy ilmi mahdollinen varotieto.

Palautekyselyssä oli myös kysymys: ”Oliko simulaatio mielestäsi hyödyllinen? Miksi?”, johon osallistujat saivat vastata sanallisesti. Seuraavana muutamia esimerkkejä vastauksista, joita osallistujat olivat antaneet:

”Kyllä. Virveharjoittelu oli hyödyllistä. Varotiedon kanssa toimiminen oli hyödyllistä. Purkukeskustelu oli kuitenkin kaikista hyödyllisin, sieltä sai paljon vinkkejä”

”Kyllä, koska varotiedosta ei olla opetettu koulussa oikein mitään ja harkoissa varokiinteistöön meno ei ole muuttanut toimintaa mitenkään. Varohenkilötieto on tosi hyvä työkalu ja nyt simun jälkeen sitä pystyy hyödyntämään paremmin. Myös virvekanavien käytön harjoittelu oli hyväksi. Simulaatio oli myös tosi hyvin lavastettu ja siinä konkretisoitui nurkkaan loukkuun jäämisen riski ja väkivallan yllättävyys.”

Moni vastasi palautekyselyssäkin, että kokivat VIRVEN käytön harjoittelun hyödylliseksi. Kommunikointia VIRVEN välityksellä käydään koulutuksen aikana simulaatioissa muuten suhteellisen vähän. Eri puheryhmien käyttö ja muiden viranomaisten kanssa kommunikointi oli aihe, josta erityisesti annettiin positiivista palautetta.

”Oli, sai ajattelemaan jälleen turvallisuutta!”

”Oli, koska koulussa käydään hyvin vähän varotiedoista läpi, ja esim. muiden viranomaisten kanssa kommunikointi jää opeteltavaksi työelämässä. Samoin itsensä ja tavaroidensa asettelu mahdollisesti vaarallisen potilaan lähellä on hyvä kertauksen kohde aina.”

Jo jälkipurkukeskustelussa nousi esiin, että simulaatio herätteli ajattelemaan työturvallisuusnäkökulmaa. Tämä sama teema tuli ilmi myös palautekyselyssä. Moni vastasi, että on hyvä kerrata oman työturvallisuuden huomioimista ja mahdollisten uhkatilanteiden ennakoimista.

Palautteesta kävi ilmi se, että aihetta käsitellään koulutuksessa suhteellisen vähän. Osallistujat kokivat hyödylliseksi sen, että varotietojen hyödyntämistä ensihoidossa käytiin läpi simulaation avulla. He kertoivat, että simulaation jälkeen he osaavat nyt harjoittelussa ja työelämässä käyttää tätä ennakoimista työkalua paremmin.

Lopuksi osallistujat saivat antaa vapaata palautetta simulaatiosta:

”Hyvä simulaatio, oppimistavoitteet olivat realistiset. Simulaation kulku oli todenmukainen ja hyvä, että oli annettu aikaa toteuttaa rauhassa.”

”Tosi hyvä lavastus ja ennakkomateriaali, opin tosi paljon!”

”Simulaatio oli hyvä ja ajankohtainen! eteni selkeästi ja tarvittavat tukimateriaalit oli saatavilla.”

Simulaatioon osallistuneet siis kokivat sen onnistuneen hyvin. Palautteesta kävi ilmi myös se, kuinka ajankohtainen aihe työturvallisuus on tällä hetkellä. Vastajat olivat tyytyväisiä siihen, että simulaatiota varten oli varattu aikaa ja sen sai suorittaa rauhassa. Simulaatiossa jaetusta tietopaketistakin koettiin hyötyä sitä suorittaessa.

7 POHDINTA

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyöprosessin alussa tekijät ovat tutustuneet Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (Arene ry) opinnäytetöiden eettisiin suosituksiin. Näiden avulla tekijät ovat arvioineet opinnäytetyön eettisyyttä läpi prosessin. Lisäksi tekijät ovat tutustuneet Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) hyvä tieteellinen käytäntö (HTK) ohjeistukseen. Luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto ovat hyvän tieteellisen käytännön peruseriaatteita (TENK. 2023). Opinnäytetyö on toteutettu näiden käytänteiden mukaisesti.

Lähteiden haussa sekä valinnassa tekijät ovat arvioineet niiden luotettavuuden kriittisesti. Valikoidusta aiheesta löytyy hyvin vähän kirjallisia lähteitä, jonka vuoksi osa lähteistä on jouduttu valitsemaan myös aiheen rajauksen ulkopuolelta. Nämäkin lähteet ja niiden hyödyntäminen on arvioitu kriittisesti. Tekijät ovat pyrkineet kaikkien lähteiden vallinnassa valitsemaan mahdollisimman tuoreita lähteitä. Lähteinä käytetyt haastateltavat on valittu opinnäytetyöhön harkiten. Kumpikin haastateltava on työnsä puolesta tekemisissä aiheen kanssa, ja tämän vuoksi heidän haastattelunsa on arvioitu luotettaviksi.

Lähteitä käyttäessä on keskitytty viittauksien oikeaoppisuuteen. Viittauksissa on pyritty viittaamaan aina alkuperäiseen lähteeseen välttääksemme plagioinnin opinnäytetyössämme. Plagiointi on yleisin tieteellisen toiminnan vilppi ja jokaisen opinnäytetyön tulee käydä läpi tarkastus plagioinnin kannalta (Arene Ry. 2020).

Haastattelujen yhteydessä on sovittu haastateltavan kanssa haastattelutilanteen nauhoituksesta ja jälkikäytöstä sekä hävityksestä. 19.5.2023 Marko Kolulan kanssa käyty haastattelua ei ole nauhoitettu, vaan kirjoitettu haastattelun vastauksia pääpiirteittäin tietokoneelle ylös. Tämän vuoksi ei opinnäytetyössä tästä haastattelusta käytetä suoria sitaatteja. 3.10.2023 Marko Savolaisen kanssa käyty haastattelu on nauhoitettu sekä kirjoitettu auki myös tekstimuotoon. Kummankin haastattelun tekstimuoto sekä toisen haastattelun nauhoite on opinnäytetyön valmistuttua hävitetty eikä näitä näin tulla eikä päästä käyttämään.

Ennen aineistojen keruuta tulee kaikkien osapuolten sopia aineistojen omistusta ja käyttöoikeuksista, käsittelystä, säilyttämisestä sekä mahdollisesta avaamisesta (TENK. 2023). Opinnäytetyön simulaatioharjoituksesta palaute on kerätty anonyymisti ja palautteen antajille on kerrottu, ettei aineisto käsittele kenenkään henkilötietoja, aineistoa ei jatko käytetä opinnäytetyön ulkopuolella ja aineisto tuhoetaan opinnäytetyön valmistuttua.

Simulaatiopäivän ajankohta varmistui virallisesti vasta päivää ennen. Tämän takia esimerkiksi ennakkomateriaaleja ei ehditty lähettää ryhmäläisten sähköpostiin. Huomio oli tässä vaiheessa kiinnittynyt lähinnä simulaatiopäivään ja sen onnistumiseen. Kertauspäivä oli vapaaehtoinen ja mietittiinkin, tulisiko simulaatioomme osallistumaan tarpeeksi opiskelijoita. Se, että osallistujat eivät saaneet ennakkomateriaalia simulaatioon, saattoi vaikuttaa simulaation kulkuun. Kertauspäivään osallistui kuitenkin lopulta niin paljon opiskelijoita, että simulaatio pystyttiin järjestämään kahdelle eri ryhmälle.

Simulaatiossa ei kaikkia välineitä ollut saatavilla. Osallistujien pistosuoja-liivit olivat simulaatiotilanteessa heijastinliivejä ja tämä saattoi vaikuttaa osaltaan siihen, miten he suhtautuivat läsnä olevaan uhkatilanteeseen. Joitain osallistujia hieman huvitti se, että he tulivat uhkaavaan tilanteeseen huomioliivit yllään.

Luokkatila, jossa simulaatio suoritettiin ei vastannut autenttisesti kenenkään asuntoa. Se saattoi omalta osaltaan vaikuttaa myös simulaation kulkuun. Molemmilta ryhmiltä jäi huomioimatta ovi, jonka takana simulaatiopotilaan ”kaveri” oli piilossa. Sitä ei samalla tavalla huomioitu, kuin ehkä oikeassa tilanteessa olisi huomattu vessan tai toisen huoneen ovi, jonka takana mahdollinen uhkaava henkilö voisi olla piiloutuneena kohdehenkilön asunnossa.

7.2 Jatkokehitysehdotukset

Kokonaisuudessa opinnäytetyöprosessi onnistui hyvin. Simulaatiokäsikirjoitus ja simulaation toteutus oli saadun palautteen perusteella onnistunut. Muutamia

esille nousseita kehityskohteita oli varotietoesitteen sanavalintoihin sekä simulaatiossa olleeseen ensihoidon tehtävään. Jatkokehitysideana simulaatiokäsikirjoitukseen voisi vaihtaa kiireellisempää hoitoa vaativan potilaan, jolloin on hyvin todennäköistä, että ensihoitajat menevät nopeammin niin sanotusti kädet kiinni potilaaseen, jolloin oman turvallisuuden huomioiminen jää vielä heikommalle huomiolle. Ehdotettiin myös, että simulaatio toteutettaisiin siten, ettei poliisipartiota saataisi paikalle tai edes lähistölle. Tässä tilanteessa voitaisiin harjoitella hallitun riskin ottamista. Kenttäjohtaja voi tehdä päätöksen, jossa esimerkiksi julkisella paikalla oleva tehtävä suoritetaan ilman poliisipartion läsnäoloa. Ensihoito toimii tällöin yksin tilanteessa, ja oman työturvallisuuden huomiointi korostuu. Potilaalle voisi tämänkaltaisessa tilanteessa soittaa sekä pyytää hänet ulos kohteesta ja täten vähentää työturvallisuutta vaarantavia riskitekijöitä. Tilanteessa on myös tärkeä muistaa VIRVEN hätäkutsu, jonka avulla apu saadaan mahdollisessa uhka- tai vaaratilanteessa paikalle.

Aiheen valinta ja sen rajaus opinnäytetyössä onnistui hyvin. Simulaatiossa haluttiin korostaa varotiedoista erityisesti varohenkilötietoa. Kuten simulaation jälkipurussakin nousi esille, on yleistä, että varotiedon koskiessa esimerkiksi kiinteistöä ei muutos toimintasuunnitelmaan ole suuri. Aihetta pohtiessa koettiin, että ensihoidon kannalta varohenkilötieto on merkittävin, eikä tämän vuoksi simulaatioissa haluttu luoda niin sanotusti turhaa pelkoa kaikkia varotietoja kohtaan. Kuten aiemminkin on mainittu, ovat varotiedot enemmänkin vinkkitietoja eikä suora merkki, että tehtävällä olisi vastassa uhka tai vaaratilanne.

Yleisesti aihetta ajatellen jatkokehitysehdotuksia pohdittiin paljon. Niin simulaation jälkipurussa kuin haastattelussa Keski-Suomen kenttäjohtajan Marko Kolan kanssa, nousi esille ongelma ensihoidon tekemien varotietojen päätymisviiveestä rekisteriin. Tätä pohtiessa heräsi useita ajatuksia, olisiko ensihoidolle mahdollista saada oma varotietojärjestelmä? Tämän avulla voitaisiin saattaa tietoon tietoa myös mahdollisesti uhkaavista potilaista. Mahdollisesti myös kynnys tehdä ilmoitus uhkaavasta potilaasta olisi pienempi, mikäli ensihoidolla olisi oma järjestelmä, johon tiedon saaminen olisi osaltaan helpompaa, kuin poliisin rekisteriin. Ensihoidon omassa varotietojärjestelmässä voitaisiin myös laajemmin hyödyntää terveystietoja esimerkiksi tarttuvien tautien osalta.

Palautekeskustelussa nousi esiin ryhmäläisten omat kokemukset siitä, miten hankalaa joskus on saada poliisipartioita liitetyksi tehtäville. Jos partio liitetään tehtävälle, heidän saapumisessaan kohteeseen saattaa silti viedä paljon aikaa. Keskustelussa nousi ilmi huoli siitä, miten se vaikuttaa työturvallisuuteen. Poliisien resurssit ovat rajatut ja viiveajat etäisyyksien vuoksi saattavat kasvaa pitkiksikin. Kurtti ja Lassila ovat tätä aihetta tutkineet opinnäytetyössään (2022), jonka tuloksissa kävi myös ilmi se, kuinka poliisin rajalliset resurssit koetaan vaikuttavan myös ensihoitotehtävien työturvallisuuteen.

LÄHTEET

Allen, J., Davis, A. Moore-Merrel, L., Murray, R., Shepler, L., Taylor, J. & Troup, W. 2019. A Systematic Review of Workplace Violence Against Emergency Medical Services Responders. *A Journal of Environmental and Occupational Health Policy* 2020, vol 29(4) s. 487-503. <https://journals-sagepub-com.libproxy.tuni.fi/doi/epdf/10.1177/1048291119893388>

Arene oy. 2018. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Verkkosivu. Päivitetty 1.9.2020. Viitattu 10.10.2023. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Chung, H., Devine, L., Issenberg, S., Motola, I. & Sullivan, J. 2013. Simulation In Healthcare Education: a Best Evidence Practical Guide. AMEE Guide no. 82 *Medical Teacher* 2013;35:e1511-e1530.

Dunne, R., Kowalenko, T., Swor, R. & Touriel, R. 2021. A pilot study: Emergency Medical Services-Related Violence in the Out-of-Hospital Setting in Southeast Michigan. *Journal of Emergency Medicine* 60(4) s. 554-559. <https://www-sciencedirect-com.libproxy.tuni.fi/science/article/pii/S073646792031355X>

Dyer, K., Fernandez, W., Furin, M., Eliseo, L., Langlois, B. & Mitchell, P. 2015. Self-Reported Provider Safety in an Urban Emergency medical system. *Western Journal of Emergency Medicine* vol 16(3). <https://escholarship.org/content/qt0n67m8kk/qt0n67m8kk.pdf?t=p0ump5&v=lq>

Erillisverkot. n.d. Viranomaisverkko Virve. Verkkosivu. Luettu 17.1.2024. Viitattu 17.1.2024 <https://www.erillisverkot.fi/virve-palvelut/>

Fält, S. & Telkki, T. 2022. Perustason ensihoito. 2. uud. painos. Helsinki: Sanna Pro oy.

Haaga-Helia. 2022. Ohje toiminnalliselle opinnäytetyölle. Amk-opinnäytetyöohje. <https://www.google.com/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=0CDgQw7AJahcKEwiQ6Nu-9IG-BAxUAAAAAHQAAAAAQ&url=https%3A%2F%2Fhaagahelia.contenthub.fi%2FNiboWEB%2Fhaagahelia%2FgetPublicFile.do%3Fuuid%3D11812758%26inline%3Dfalse%26ticket%3Dbc7b52099f41875da2b34c1ac1ab7121%26type%3Doriginal&psig=AOvVaw30VpoxzIzZiC-N9Y6NdJD7&ust=1693399104697764&opi=89978449>

Hokee, M., Makkink, A., Vincent-Lambert, C. 2022. Workplace violence against paramedic personnel: a protocol for a scoping review. *BMJ Open* 2023:13. <https://bmjopen.bmj.com/content/bmjopen/13/1/e067246.full.pdf>

Honkavuo, H., Lammintakanen, J. & Norri-Sederholm, T. 2019. Työturvallisuus pelastustoimen ja ensihoitopalvelun uusissa työmuodoissa. Pelastusopiston julkaisu B-sarja: tutkimusraportit 5/2019. http://info.smedu.fi/kirjasto/Sarja_B/B5_2019.pdf

Hätäkeskuslaitos. n.d. Avun ja turvan ensimmäinen viranomaislenkki auttamisen ketjussa. Verkkosivu. Luettu 29.11.2023. Viitattu 29.11.2023. <https://112.fi/viirasto>

Hätäkeskuslaitos. n.d. Milloin soitat hätänumeroon 112? Verkkosivu. Luettu 29.11.2023. Viitattu 29.11.2023. <https://112.fi/hatanumero112>

Kolula, M. 2023. Ensihoidon kenttäjohtaja, Keski-Suomi. Haastattelu 19.5.2023. TEAMS.

Kolula, M. 2018. UHKA-koulutus Toimintamalli ensihoidon uhka- ja väkivaltatilanteiden ehkäisemiseksi ja hallintaan Keski-Suomen pelastuslaitoksella. Opinäytetyö YAMK. Savonia ammattikorkeakoulu.

Kuisma, M., Holmström, P., Nurmi, J., Porthan, K. & Puolakka, T. 2022. Ensihoito. Sanoma Pro Oy.

Kurtti, K. & Lassila, L. 2022. Ensihoidon ja poliisin yhteistyö tehtävillä Ensihoitajien kokemuksia yhteistyön toimivuudesta. Opinnäytetyö AMK. LAB-ammattikorkeakoulu.

Laki hätäkeskustoiminnasta 692/2010. 2010. Finlex. Verkko-osoite. Viitattu 16.3.2023. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100692#L4P17>

Mattila, P. & Ruotsala, R. 23.11.2018. Työturvallisuus paranee oppimalla ja ennakoimalla. Lääkärilehti 47/2028 s. 2776–2779. <https://www-laakarilehti-fi.libproxy.tuni.fi/tieteessa/katsausartikkeli/tyoturvallisuus-paranee-oppimalla-ja-ennakoimalla/>

Niemi-Murola, L. & Tommila, M. 2022. Täysimittainen simulaatioharjoittelu terveydenhuollon erityistilanteiden käyttöönoton tukena. Duodecim 2022;138:1589-94.

Pulkkinen, J. 2021. Väkivallan uhan hallinta Suomessa sosiaali- ja terveydenhuoltoalan työssä. Väitöskirja. Turku. Lääketieteellinen tiedekunta. Turun yliopisto.

Ranta, I. & Rosenberg, P. 2013. Simulaatio-oppiminen terveydenhuollossa. Fioca

Savolainen, M. 2023. Poliisitarkastaja, Helsinki. Puhelinhaastattelu. 2.10.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta. 585/2017. Finlex. Verkko-osoite. Viitattu 16.3.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2017/20170585>

Suomen ensihoitoalan liitto, Suomen pelastusalanliitto, Suomen sopimuspalokuntien liitto & Tehy. 2020. Työturvallisuus ensihoitotyössä- väkivaltakyselyn päätulokset. Viitattu 10.3.2022. https://www.spal.fi/wp-content/uploads/2020/11/Vakivalta_Ensihoitotyossa_kyselynpaatulokset2020_FI.pdf

Syyttäjälaitos. n.d. Rikoksen uhri. Verkkosivu. Luettu 29.11.2023. Viitattu 29.11.2023. <https://syyttajalaitos.fi/rikoksen-uhri>

Säteri, M. 2020. Toiminnallisen opinnäytetyön erityispiirteitä. Metropolia. Verkkosivu. Päivitetty. 23.4.2020. Viitattu 29.8.2023. <https://wiki.metropolia.fi/pages/viewpage.action?pageId=57182852>

Tammi, O. 2019. Varotieto tilanneymmärryksen muuttajana. Opinnäytetyö YAMK. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.

Tutkimustieteellinen neuvottelukunta (TENK). 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Viitattu 10.10.2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Työturvallisuuskeskus. n.d. Työturvallisuus ja työterveys sosiaali- ja terveysalalla. Verkkosoite. Luettu 16.3.2023. Viitattu 16.3.2023. <https://ttk.fi/tyoturvalisuus/toimialakohtaista-tietoa/sosiaali-ja-terveysala/>

Tölli, S. 2022. Ihmisarvoa kunnioittava haasteellisen käyttäytymisen hallinta – mittarin kehittäminen ja testaaminen hoitotyössä. Väitöskirja. Kuopio. Hoitotieteen laitos, Terveystieteiden tiedekunta. Itä-Suomen yliopisto. https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/28789/urn_isbn_978-952-61-4690-4.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. PS-kustannus. 5. päivitetty painos.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Gummerus.

LIITTEET

Liite 1. Simulaatiokäsikirjoitus

Simulaatioharjoitus: Varotiedon hyödyntäminen ensihoidossa

Tapauskuvaus:

Yksikkönä EPI124 Linnainmaalta, vahvuus H+P

Tehtävä 790B. Tehtäväosoite: Ristinarkuntie 18 B85, Tampere. Matkaa kohteeseen noin neljä minuuttia.

Hätäkeskus antaa seuraavat lisätiedot: Tilanne hieman sekava, potilas valittaa kovaa huimausta ja huonovointisuutta. Tehtäväkoodi muuttuu 774B. Potilaana varohenkilö.

Oppimistavoitteet:

- Ymmärtää varotiedon merkityksen ja toimii sen mukaan
- Osaa suojautua asianmukaisella tavalla
- Tarkoituksenmukainen lisäavun pyytäminen oikealta taholta
- Työparityöskentely ja toimintasuunnitelman laatiminen
- VIRVE:n käyttö

Alkutilanne: Yksikkö EPI124 on asemalla kahvitaуolla. Virve kilahtaa, tehtäväkoodi 790B. Ei vielä lisätietoja.

Autossa/matkalla: Häke antaa lisätiedot: Tilanne hieman sekava, potilas valittaa kovaa huimausta ja huonovointisuutta. Tehtäväkoodi muuttuu 774B. Potilaana varohenkilö.

→ Lisätietojen kysyminen koskien varotietoa

Hätäkeskus antaa lisätiedot: Varohenkilönä oleva potilas uhannut useamman kerran sanallisesti ensihoitajia sekä viimeksi sanonut tappavansa seuraavat ensihoitajat.

→ Toimintasuunnitelman teko sekä yhteys kenttäjohtajaan

L4 ottaa yhteyden poliisiin kenttäjohtoon, josta ilmoitetaan, että poliisipartiota ei voida kiinnittää tehtävään, mutta partio 122 voi tulla kohteen lähelle.

L4 ilmoittaa tiedon EPI124:lle ja pyytää olemaan tarvittaessa yhteydessä poliisi Pirkanmaa 122:een. L4 muistuttaa myös työturvallisuuteen liittyvistä seikoista.

- ➔ Suojautuminen (pistosuojaliivien käyttö) ja toimintasuunnitelman päivittäminen
- ➔ Yhteys partio 122 sekä puheryhmän sopiminen

Kohteessa:

- Työpari havainnoi ympäristöä ja varmistaa yleisesti työturvallisuuden
 - Varmistaa onko asunnossa muita henkilöitä ja tarkistaa asunnon muut huoneet
 - Havainnoi onko asunnossa ampuma-aseita, teräaseita, saksia, pesäpallomailoja yms. esillä
 - Asettuu niin, että poistuminen kohteesta on mahdollista

Potilaan ystävä tulee puukolla uhaten toisesta huoneesta.

- ➔ Työpari poistuu kohteesta ja ottaa yhteyden poliisi Pirkanmaa 122.

Ulkona kohteesta:

Poliisi menee kohteeseen, ensihoito odottaa ulkona/autossa.

- Kun poliisi tulee ulos, tehdään poliisin kanssa rikosilmoitus sekä ensihoito varmistaa, että myös potilaan kaverista tehdään varotieto.

Jälkipurku/oppimiskeskustelu:

- Aluksi simulaation toimijoita pyydetään käymään simulaatiota alusta asti läpi (mitä tapahtui ja miten toimittiin)
- Tämän jälkeen käydään simulaatiota tarkemmin läpi (Mikä vaikutti simulaation kulkuun? Miten toimijat perustelevat päätöksensä ja toimintamallinsa?)
- Käydään läpi simulaatio tarkkailijoiden näkökulmasta. Kukin tarkkailija kommentoi
- Käydään läpi simulaation tekijä kerrallaan, mikä meni simulaatiossa hyvin ja mitä mahdollisesti tekisi eri tavalla.
- Käydään läpi kysymyksiä ja varmistetaan, ettei simulaatiosta jää epäselvyyksiä.
- Lopuksi jokainen osallistuja kertoo, mitä oppi simulaatiosta sekä antavat suullisen palautteen yleisesti simulaatioharjoituksesta.

VAROTIEDOT

MIKÄ?

- Vihjetieto, jonka avulla voit varautua mahdolliseen turvallisuusuhkaan
- Poliisin tietokanta -> uhka ei välttämättä kohdistu ensihoitoon
- Varohenkilö: Henkilö, jonka käytös on uhkaavaa
- Varokohde: ajoneuvo tai paikka, jossa oleskelee vaarallisia henkilöitä
- Varokiinteistö: Asunto, jossa varohenkilö on kirjoilla

MITEN VAROTIETO MUODOSTUU?

- Poliisi tekee varotietoilmoituksen omaan tilannekeskukseensa, jonka kautta varotieto päättyy varotietojärjestelmään
- Alueesta riippuen ensihoidon halutessa tehdä varotieto esim. uhkaavasta henkilöstä, ottaa hän yhteyden ensihoidon kenttäjohtajaan tai tekee ilmoituksen alueen vastuulääkärille
 - Alueen vastuulääkäri tekee harkinnan varotiedosta ja ottaa yhteyden poliisin tilannekeskukseen, jossa varotieto lisätään varotietorekisteriin

VAROTIEDON MUODOSTUMINEN, KUN POLIISI MUKANA TEHTÄVÄLLÄ

- Mikäli olet poliisin kanssa tehtävällä, jossa henkilö on fyysisesti uhannut työturvallisuuttanne
 - Poliisi tekee henkilöstä varoilmoituksen tilannekeskukseen
 - Ensihoitajat tekevät tilanteesta rikosilmoituksen poliiseille

VAROTIETO ENSIHOITOTEHTÄVÄLLÄ

ENNEN KOHTEESEEN MENOA

- Luo toimintasuunnitelma työparisi kanssa
- Hanki mahdollisimman paljon lisätietoa
 - Mikäli hätäkeskus ei automaattisesti anna lisätietoa, kysy rohkeasti!
- Harkitse suojavarusteiden (pistosuojaliivit) tarpeellisuus
- Hätäkeskus on voinut liittää poliisin tehtävälle, jos tilanne esitietojen mukaan sen vaatii
 - Sopikaa partion kanssa VIRVE-puheryhmä, jossa kommunikoi
- Mikäli uskot, että tehtävälle tarvitaan poliisi turvaamaan työskentelyä, eikä hätäkeskus sitä automaattisesti ole tehtävälle liittänyt

KOHTEESSA

- Tarkkaile ympäristö ja profiloï kohde
 - Vältä putkinäköä
 - Varmista työturvallisuus
- Jos huomaat työturvallisuusuhan, pyydä poliisi turvaamaan toimintaasi

POLIISI TEHTÄVÄLLE

- Jos partiota ei ole liitetty ja koette sitä tarvitsevanne -> yhteys kenttäjohtajaan -> sopii poliisin kenttäjohtajan kanssa toimintatavasta
 - Poliisi-partio voidaan pyytää kohteen lähetyville, vaikei sitä olisi liitetty tehtävälle
- Jos turvallisuutenne on uhattu kesken tehtävän, ettekä pääse poistumaan kohteesta, käytä VIRVE:n hätänapia

MUISTA!

Varotiedon kohde ei missään tapauksessa saa tietää olevansa rekisterissä

Liite 3. Palautekysely simulaatioon osallistuneille

Varotietosimulaatio

24.10.2023 10:23

Varotietosimulaatio

Kysely koskien 20EH-ryhmän varotietosimulaatiota 25.10.2023

*** Pakollinen kysymys****1. Kuinka hyvin simulaatio onnistui? ****Merkitse vain yksi salkio.*

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

2. Opitko uutta simulaation avulla? **Merkitse vain yksi salkio.*

- Paljon
- Jonkin verran
- Enpä juurikaan
- En ollenkaan

3. Oliko simulaatio mielestäsi hyödyllinen? Miksi? *

4. Jäikö jokin asia mietityttämään simulaatiosta? *

Merkitse vain yksi solkio.

Kyllä *Siirry kysymykseen 5*

Ei *Siirry kysymykseen 7*

Nimetön osio

5. Jos vastasit kyllä, mikä jäi mietityttämään? *

Merkitse vain yksi solkio.

Itse varotieto

Varotiedon muodostuminen

Toimintamalli

Rikosilmoituksen tekeminen

6. Vapaa sana, mikä jäi mietityttämään?

Nimetön osio

7. Vapaa palaute simulaatiosta :)

Google ei ole luonut tai hyväksynyt tätä sisältöä.

Google Forms